

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adžyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawaniia pakrywajuc składki.
Składka u hod 4 zał. na paŭhoda — 2 zał.
na 3 miesiacy — 1 zał.

КУЛЬТУРА ВЕСКІ

Усё тое, коратка й агульна гаворачы, што чалавек добрае і карыснае твора, завецца культурай. Культура звычайна бывае дваякая: матар'яльная й духовай, залежна ад таго, што чалавек твора.

У самым канцы траўня сёлета ў Варшаве адбылася вялікая нарада над справай культуры вёскі. Нарату гэнэ склікаў урад. Бралі ў ёй удзел міністры, розныя грамадзкія дзеячы Варшавы, а так-жа й з правінцыі, з розных краёў Польскай Дзяржавы.

Галоўнай мэтай гэтай нарады была справа культуры вёскі. Гутаркі вяліся пераважна аб культуры духовай, а на культуру матар'яльную, на справу лабрабыву вёскі звярчалі менш увагі. Як самыя нарады, так і прынятыя на іх пастановы адзначаюцца выключна польскім нацыянальным духам. Справы-ж сацыяльныя абгаварываліся там агулам згодна з дасюлешняй польскай сацыяльнай палітыкай. Былі, між іншым, так-жа выказаныя думкі, што культура вёскі павінна будавацца на аснове хрысціянскага ідэалізму (Станевіч, рэктар У.С.Б. у Вільні), бяз бліжэйшага аднак высьвєнєннєня, як гэты ідэалізм разумець, як, і сярод каго праводзіць яго ў жыццё. Як канкрэтны выснаў з нарады — мае быць заложаны нейкі адумасловы Інстытут дзеля дасьледжваньня, тварэньня й праводжання ў жыццё культуры вёскі.

Для нас у гэтай усей справе найцікавей тое, што на нарадзе сусім забыліся аб гэтай неадналітасці Польскай Дзяржавы, якая кожнаму кідаецца ў вочы і якая сапраўды павінна быць апорай і падставай як самых народаў аб культуры вёскі, так і тварэньня гэтай культуры. Справа ў тым, што добрая траціна (1/3) насельніцтва Польскай Дзяржавы — гэта няпольскія народы, так зв. нацыянальныя меншасці, а да таго сярод грамадзян гэтай дзяржавы заўважаецца вялікая няроўнасьць сацыяльная: побач з багатымі валлакуць цяжкі свой лёс цэлыя масы бедных. Вось-жа гэтага ўсяго на гэтай нарадзе пад увагу ня бралі, аб гэтым бадай сусім не гаварылі і аб гэтым нічога не паставілі. А няўзяўшы гэтага пад увагу, аб культуры сялян агулам, а так-жа і аб культуры беларускага сялянства трудна ды й немагчыма што путнае сказаць.

Мы ўважаем, што тварыць культуру вёскі трэба апіраючыся на падставе таго нацыянальнага і сацыяльнага характару

вёскі, які яна сапраўды мае. Дзеля гэтага справу культуры вёскі, апэртаў выключна на польскім нацыянальным прыцыпе і на прыцыпе сацыяльнай аднабокасьці, мы ўважаем агулам памылковай, для няпольскіх народаў і бедных масаў, а ў іх ліку і для беларускага народу, ня сулячай нічога карыснага і не вядучай да мэты. Калі гутарка йдзе аб культуры вёскі, дык абавязкава трэба браць пад увагу — паўтараем — нацыянальны характар вёскі, а так-жа беззямельнасьць і малазямельнасьць яе жыхароў.

Здаецца нам так-жа, што трэба пачынаць на вёсцы прапусіць ад культуры матар'яльнай. Гэта знача, што трэба сыяраша даць ёй магчымасьць дастаточнага, годнага чалавека, жыцця, а пасля ўжо брацца за справы ідэовыя, справы духовыя. Старадаўныя праўду казалі, што «primum vivere, deinde philosophare» — сыяраша жыць, а пасля філэзофаваць. Ды гэта кожнаму ясна.

Вось-жа на нашу думку, бяручыся за справу культуры вёскі, прапусіць трэба правесці самую радыкальную зямельную рэформу. Трэба безадкладна прыступіць да бясплатнага надзелу зямлёй беззямельных і малазямельных і даць дапамогі на загаспадараньне, правесці так-жа камасацыю з прырэзкай зямлі. Праўда, у Польскай Дзяржаве ад 1918 да 1936 г. скамасавана ў 7.596 мясцох 588.839 дробных гаспадарак, абшар якіх 4.051.858 га. Яшчэ асталося скамасаваць 7 мільёнаў га, што прадабачыцца зрабіць за 16 гадоў, камасуючы 450 тысяч га ў год. Але, пэўна-ж, трэба гэта рабіць хутэй і да таго абавязкава з прырэзкай зямлі, бо бяз прырэзак дробным, карлаватым гаспадаркам нічога не паможа, і, як бачым гэта на многіх прыкладах, не памагае ніякая камасацыя.

Адначасна з рэформай зямельнай, павінна так-жа пашырацца школа ў роднай мове сялянства, для беларусаў — знача школа беларуская. Бяз роднай-жа школы трудна, а бадай і сусім немагчыма, зрабіць нешта канкрэтнае для культуры вёскі. Разумею гэта добра й сам наш народ. Сёлета, як ведаем, на беларускай вёсцы праводзіцца акцыя за беларускую школу. Агулам трэба сказаць, што акцыя гэта дзіўнае зразумевьне знайшла ў беларускім сялянстве. Школьны Сакратар'ят у Вільні мае дакумэнты, якія сьведчаць проста аб гэроічнай стойкасьці нашых сялян у іх барацьбе за

„NARODNY FRONT“ I BIEŁARUSY

За гэты артыкул адміністрацыйнай уладай быў сканфіскаваны Nr. 23 „Biel. Krynicy“ z 17.V.1936 h. Akrużny Sud kanfiskaty henaj adnak nie zaćwierdził i 3.VI sioleta wydał postanowu hetuju kanfiskatu zniac. — Dziela taho, što artykul hety žyjałajecca i ciapier aktualnym, wyjaławajuć našaje stanowiszcza adnosna „Narodnaha Frontu“, drukujem jaho paŭtorna biaz nijakich poprawak. — Red.

Skora ūžo hod, jak u palityčnym świcie Eŭropy pačau twarycca i razwiwacca tak zw. „Narodny Front“. Prapanowu tweryć jaho padali kamunisty. Sutnaść hetaha „frontu“ u tym, što kamunisty, socyjalisty, roznyja radykały, demokraty i nawat liberaly majuć stwaryć u Eŭropie adnu supolnuju palityčnuju arhanizacyju dzieła baracby z fašyzmam, imperjalizmam, kapitalizmam. Pryčym, kożnaja takaje palityčnaja hrupa, jakaja dalučajecca da ahulnaha „Narodnaha Frontu“, nie patrabuje wyrakacca swajej prahramy, swajej ideologii, ci choć-by nawat zmieniać jaje. U nutry swajho palityčnaha žyćcia kożnaja takaja hrupa astajecca aŭtanomnaj, a supolna z inšymi wystupaie procił roznaha rodu fašyzmu.

Pryčyny, jakija zmusili kamunistau padać dumku supolnaha „Narodnaha Frontu“ i samym u taki „front“ ustupać, majuć charakter unutrany kamunistyčny i miżnarodny. Unutrany prajawiŭsia ū tym, što ū partyi kamunistau akažaŭsia apošnimi hadami wieliki zastoj, a miżnarodny ū tym, što duža krepka ū Eŭropie, asabliwa ū niekatorych dziaŭstwach, pačau razwiwacca fašyzm. Z utwareńniem „Narodnaha Frontu“ i z pašyreńniem jaho antyfašystaŭskoj dziełnaści, kamunisty swaju palityku partyjnuju značna mahli-b ażywić u nutry i pašyryć na miżnarodnym forumie.

Ale hetkaja kamunistau palityka, jak i palityka ahulam, heta dawoli ryzikoŭnaja igra, u jakoj možna wyjhrać, ale možna tak-ža i prejhrać. Ryzyka tut dla kamunistau u tym, što hetkaja ich palityka supolnaha „Narodnaha Frontu“ zaciraie wostrešč kamunistyčnaj ideologii, zhladzwaie jaje i samych kamunistau pakrysie „aburžoŭliwaje“. Adnek jony hetaj ryzyki nie bajecca i na supolny „Narodny Front“ iduć uslej paraj.

Heny, urešcie, „front“ sapraŭdy stwaryŭsia, razwiwajecca i ūžo ū Eŭropie daŭ susim realnyja wyniki. Majem na ūwazie Hispaniju i Francuju, dzie pry wybarach u parlament „Narodny Front“ atrymaŭ bolšaść pasloŭ.

Niešta padobnaie da „Narodnaha Frontu“ razwiwajecca i ū Polščy. Jak jon tut, adnak, pradstaŭlajecca i chto ū jaho ūwachodzić, skazać napeŭna trudna. Wiedama tolki toje, što tut zhladzajecca da siabie roznaha rodu radykały: marksisty, ludoŭcy i inš. Hety zaradak „Narodnaha Frontu“ ū Polščy pokulšto ničoŭna pażytoŭnaha nie dekanaŭ, i, što najhaŭaŭniejše, nie wyjawiŭ dahetul badaŭ nijakaj kankretnaj prahramy.

Wiedama, sam fakt paŭstaŭnia „Narodnaha Frontu“ u Eŭropie duža charakterny i wielikaha palityčnaha

swajo rodnaju belaruskaju школу.

Да гэтага ўсяго трэба яшчэ дадаць, як сродкі пашырэння і тварэньня культуры вёскі, коопэрацыю і тэрыторыяльны самаўрад, на што Варшаўская нарада так-жа не звярнула належнай увагі, а што сапраўды ў гэтай справе ёсць важным і што сярод беларускага насельніцтва выглядае больш чым нездавальняюча.

Урэшце трэба адцяміць, што апіраць культуру нашай вёскі

значаёння. Дзеля hetaha адпаведна да jaho адніеścisła павінны i бiеłарусы. Pakulšto adnak ni adna z бiеłаруских palityčных hrup dahetul aficyjalna i wyrazna da „Narodnaha Frontu“ swaich adnosinaŭ nia wyjawiła i nie zaniála nijakaha stanowiszcza.

Fakt hety, widać, tumačycca tymi palityčnymi warunkami, u jakich żywiom, a pradusim, zdejecca nam, heta tumačycca tym, što „Narodny Front“ sam nie zaniáu nijakaha prahramnaha stanowiszcza da problemy adređženska-wyzwolnych imknieńniaŭ niedziaŭstŭnych narodaŭ. Dziela hetaha бiеłарусы ehulam da hetaha „frontu“ adnosiacca ŭstrymana j krytyčna. Prynamisł hetkaje — dahetul, praŭda, aficyjalna tak-ža nia wyjaŭlenaje — stanowiszcza ū hetaj sprawie „Biełaruskaha Narodnaha Abjednańnia“.

I heta susim zrazumiela. Susim što inšaje ū dziaŭstŭnych narodaŭ, jak napr. hispency, francuzy, palaki, a što inšaje ū nas, u бiеłарусаŭ. Tam ahulam isnuje faktyčna tolki socyjalnaja problema, a ū nas i socyjalnaja i nacyjanalnaja. Бiеłарускаму narodu adnolkawa jość waŭnaj jak sprawa sprawialiwosći socyjalnaj, tak i nacyjanalnaj. My hlyboka prakanany, što socyjalnaje wyzwaleńnie i nacyjanalnoje ū бiеłарусаŭ iduć z saboj upary i adno ad druhoha zaležać. Peŭnie, razdžmuchaŭniem nacyjanalizmu, biaz uwaŭi na problemy socyjalnyja, jość rečaj niamnoha wartaj, ale baracba wyklučna za sprawy socyjalnyja, biaz uwaŭi na byt nacyjanalny niedziaŭstŭnaha narodu i biaz uwaŭi na jaho nacyjanalnuju kulturu, — tak-ža jość rečaj niedastatačnaj, bo ū apošnim wyniku, zwyčajna, heta robić z narodu i z tych klasaŭ, z jakich jon składajecca, asabliwa z klasaŭ pracownych, matarjał dla panujučaj ci ahulam silniejšaj kultury.

Бiеłарускі народ, takim čynam, u siańniešni asabliwa krytyčny i waŭny čas, pawinien zorka sačyć za palityčnymi ū Eŭropie padziełajami, бiеłару́ска тых usiakich palityčных сіл, što niasuć jamu takuju ci inšuju niawolu i eksploatacyju, a šukać swaich samastojnych ideologičnych i praktyčnych daroh i tak-ža šukać sabie sajuźnikaŭ pradusim u tych demokratyčnych kruhoch, jakija niasuć jamu idej poŭnaha wyzwaleńnia i samazačieńnia.

Urešcie ahulam treba adclemić, što бiеłарусы tolki ū takija palityčnyja suwiazj mohuć ŭwachodzić, jakija dajuć im mahčymaść wieścj ich samastojnuju nacyjanalnuju palityku. Kučycca tolki z praŭdziwaj demakracyjaŭ i trymacca na ŭłasnych nacyjanalnych nahach. Usiakija inšyja kombinacyj — šmierci podobnyja.

трэба на ідэолёгіі хрысціянскай, бо гэта ідэолёгія найлепш служба духовай культуры чалавека, але тут строга трэба адрозьніваць сапраўдны хрысціянскі ідэалізм ад грубай яго падробкі. Тут прапусіць трэба высьдэрагацца, каб праз Касьцёл і Царкву не праводзілася дэнацыяналізацыя і шкодная нашаму народу сацыяльная палітыка.

Гэткая больш-менш прападала-б культуру нашай вёскі

У 10-тыя ўгодкі сьмерці К. Сваяка

Над магілай паэта.

Сёлета 6 траўня мінула 10 гадоў ад дня сьмерці беларускага паэта Казімера Сваяка. Стараннем адумасловага Камітэту на магіле паэта на віленскіх могілках Росса пастаўлены К. Сваяку памятник, адкрыццё і пасьвячэньне якога адбылося 6 чэрвеня сёлета.

На ўрачысты акт адкрыцця і пасьвячэньня памятнага К. Сваяку сабралася на могілкі Росса многа народу — прыбылі беларускія сяляне з радзімых ваколіц паэта, Ключчан, Сьвянцянскага павету, прыбылі з далёкага ад Вільні павету Баранавіцкага, Браслаўскага, Ашмянскага, Шчучынскага, Лідзкага, Валейскага і інш., прыбылі такжа на ўрачысты акт адкрыцця і пасьвячэньня памятнага і віленскія беларусы.

Пры магіле паэта ганаровую стражу трымалі стройныя беларускія скаўты.

У прысутнасьці больш паўтысячнай грамады людзей быў адкрыты памятник паэта і пасьвячаны кс. Ад. Станкевічам. На гэтай урачыстасьці кс. Ад. Станкевіч сказаў прамову, у якой звярнуў увагу слухачоў на глыбокі змест творчасьці Казімера Сваяка, які зьяўляецца ідэалёгам беларускай думкі. Пасьля прамовы кс. Станкевіча кс. В. Гадлеўскі выказаў свае ўспаміны аб собскім супрацоўніцтве з Сваяком у касьцельным жыцці (К. Сваяк быў каталіцкім ксяндзом).

Урачыстасьць на магілках закончана была рэлігійным сьпевам пабеларуску.

Акадэмія ў чэсьць Сваяка.

У той-жа дзень 6 чэрвеня ў залі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ў Вільні, адбылася акадэмія ў чэсьць вялікага беларуса, паэта Казімера Сваяка. На акадэмію зышліся амаль усе тыя-ж сяляне і некаторыя прадстаўнікі віленскага беларускага грамадзянства. Заля і ўсё памешчаныя БІГІК было запоўнена народамі, пераважна сялянамі.

Заля ўрачыста ўдэкараваная — на фронтовай сьцяне беларускага Пагоня і побач два бел-чырвона-белыя сьцягі, пад Пагоняй партрэт Казімера Сваяка, прыбраны вазонамі і жывымі краскамі.

Акадэмію адчыніў інж. А. Клімовіч, а хор пад яго кіраўніцтвам, у чэсьць паэта, прапярэў жалобны гімн „Растаўся з намі Ты навекі“..., жалобных тонаў каторага прысутныя слухалі стоячы.

Рэфэрат аб цяжкой працы К. Сваяка на ніве беларускага народнага адраджэньня і аб багатай

3 царкоўнага пагосту.

Вясною сёлета ў Амэрыцы адбыўся зьезд расейскіх нацыянальных арганізацыяў. У прэзыдыюме гэтага зьезду засядалі прараслаўныя архіпіскапы. Нарады зьезду адбыліся ў саборы Сьвятога [Крыжа]. Гэты зьезд прыняў рэзалюцыю, якая сваім зместам, між іншым, датычыць і прараслаўнай Царквы ў Польшчы. З прычыны гэтай рэзалюцыі віленская газета „Слово“ змясьціла артыкул пад загалоўкам „Першая ластаўка“, у якім даказвае аўтар, што ў Польшчы няма прасьледу прараслаўнай Царквы і кажа, што няма дыму без агню, дык дзеля гэта радзіць зьліквідаваць усе недамаганьні ў гэтай справе.

Зусім неспадзеванай была рэакцыя на гэтую рэзалюцыю самой мітраполіі прараслаўнай Царквы ў Польшчы. Прэсавыя органы мітраполіі абвесьцілі пісьмо мітрапаліта Дзяніса, якое ён паслаў польскаму міністру веравызнаньняў разам з копіяй рэзалюцыі амэрыканскіх расейцаў. Пісьмо гэнэа такога зместу:

„Дазволю сабе выявіць глыбокае і шчырае незадавальненьне з прычыны правакацыйнай акцыі, зазначаючы, што справу гэтай рэзалюцыі я пастаўлю на парадак дня надзвычайнай сэсіі Сьв. Синоду, якую шляхам я хацеў-бы для агульнага ведама публічна заманіфэставаць гарачую адданасьць дзяржаве Аўтокефальнай Прараслаўнай Царквы ў Польшчы і запярэчыць бяспэчнасьць інсинуацыі“.

Гэтак маніфэстуе мітрапаліт Дзяніс сваю няпрыродную адданасьць польскаму ўладу ад імя духавенства так-жа Віленскай, Горадзенскай і Пінскай епархіяў.

Як-жа прадстаўляецца царкоўная палітыка ў гэтых епархіях?

На гэнэа пытаньне знаходзім адказ у віленскай расейскай газэце „Искра“ (№ 56, з 2.VI.1936) у артыкуле пад загалоўкам „Церковный вопрос на сьв.-восточ. окраінах Польскаго Государства“, у якім, між іншым, чытаем:

— Утрымліваньне ў Царкве Яе расейскага вобліку супярэчнае з векавой традыцыяй Царквы і з той асновай, на якой паўстала Аўтокефальная Прараслаўная Царква ў

творчасьці паэта прапярэў кс. Ад. Станкевіч. Гэты абшырны і цэнны рэфэрат, спадзяемся, што кс. Станкевіч падасьць у друк. І гэта зрабіць належыцца, бо ў ім кс. Станкевіч закранае многае аб Сваяку публічна няведамае.

Пасьля рэфэрату інж. А. Клімовіч кароткай прамовай зачыніў акадэмію.

Польшчы. Расейцы ў царкоўнай справе занялі ў адносінах да беларусаў няўступнае становішча. У выніку гэтага ў Царкве асталіся сільныя расейскія ўплывы і далейшае ўтрымліваньне ў царкоўным жыцці расейскага характару, традыцыяў і абычаяў Расейскае Царквы.

Беларускае грамадзянства ставіла дамаганьне — беларусізацыі царкоўнага жыцця г.зн. увядзеньня беларускага языка ва ўсе духоўныя ўстановы, казаньняў пабеларуску і навучаньня закону Бога пабеларуску. Гэтыя дамаганьні згодныя з духам польскай констытуцыі і не супярэчныя з традыцыяй і звычаем прараслаўнай Царквы. У Вільні беларусы дамагаліся асобнай беларускай парахвіі.

Дамаганьні беларусаў не нарушаюць царкоўнага ладу, ня ўводзяць ерэсі, наадварот — зьяўляюцца строга царкоўнага характару.

Прараслаўная Царква, як Царква Саборная, павінна мець нацыянальны воблік сваіх вернікаў; у гэтым Яе сіла, значэньне і ўплывы.

Усё гэта, аднак, спатыкалася з актыўным супраціўленьнем.

Каб утрымацца пры ўладзе, духоўная ўлада і „ўплывовыя асобы“ пайшлі на далёкасцяглы кампраміс. „Уплывовыя расейскія“ сьвяшчэньнікі лёгка замяняюць літургічны царкоўна-славянскі язык языком польскім.

Царкоўная ўлада ў нашых епархіях, страціўшы духоўную сувязь з сваёй паствай, сьведаючы ў безнадзейнасьці сваёй даўнейшай апоры, шукае новай магчымасьці ўдзяржацца пры ўладзе, і дзеля гэтага, ня думаючы ўжо аб рэзультатах, ідзе на крайна-адважныя спробы.

Страціўшы грунт пад нагамі, духоўная ўлада шукае паддзяержкі там, дзе ня трэба было-б, падрываючы такім чынам незалежнасьць Царквы ў сваім нутраным устроістве.

Гэтак прадстаўляе царкоўную палітыку ў нашым краі расейская газэта „Искра“ і ў заканчэньні, слушна, піша, што — вырашэньне царкоўнага пытаньня ў нашым краі магчымае толькі ў варунках агульнай згоды і хрысьціянскай любові ўсіх веручых; духоўная ўлада і духавенства павінны шукаць апоры і падтрыманы толькі ў сваіх вернікаў; дзеля гэтага неабходна пазнаць сваю паству, пазнаць яе быт і традыцыі, ня чурацца яе, не пагарджаць ёю, а трэба ўважаць яе і адносіцца да яе з любоўю.

Сапраўды, калі царкоўная ўлада ступіць на гэты шлях, прызнае і заспакоіць патрэбы сваіх вернікаў-беларусаў, гэтым знойдзе ў іх апору і паддзяержку. А ўстройства Царквы, Яе быт — гэта справа іерархіі, духавенства і вернікаў!

Сідарчук.

Беларуская пільхрымка

За прыкладам мінулага году, з ініцыятывы віленскага беларускага касьцельнага Камітэту, адбылася і сёлета беларуская пільхрымка беларусаў-каталікоў у падвіленскую Калварыю. Пільхрымы з усіх куткоў Краю сабраліся ў азначаны дзень, гадзіну і месца, каб супольна пайсьці прачесіць у Калварыю.

7.VI. а гадзіне 7 рана касьціол św. Мікалая ў Вільні паўольі напайняецца пільхрымамі. За паўгадзіны касьціол поўны. Паўнае касьціол імша. Сіарод натоўпу сьланьніц-многіх з беларускай інтэлігенцыі. Прыемны абраз: народ і яго інтэлігенцыя разам моліцца, разам пойдуч у Калварыю, бо-ж разам яны і працуюць для агульнага добра беларускага народу. Па імшы, якую адправіў кс. Ад. Станкевіч, кароткае яхо-ж казаньне і ўрэшце пад яхо-ж кіраўніцтвам прачесіць у Калварыю.

Парадкун гэта жа-жэ толькі дзеля беларускай пільхрымы ў Калварыю. Ідзе яна строга і павольна, а беларуская рэлігійная пісьня гукіма homanam разлажаецца па вуліцах Вільні. Многіх затрымаваў, прыслухаў, дзіўнае. Урэшце і Калварыя. Ідуць нашы пільхрымы ад стаяч да стаяч, пры кожнам з іх, якіх усіх 35, грымюць Божае Слова, якогае разлажае ў беларускай мові то-жэ кіраўнік прачесі кс. Ад. Станкевіч; далёка па сасонніку нясіцца рэча беларускай набожнай пісьні. Многіх жа-жэ даўчаў, прачесіць павольна-важэ, настрой магутны, урачысты, шмат у кaho на ва-жэчэ шлозы.

Урэшце стаяч абаджэны ўсе. Пільхрымы ў Калварыі касьціоле, дзе бахаславіенствам Найшв. Сакраментам і набожнай пісьняй у мові лацінскай і беларускай пільхрымнае ўрачыстае канчаецца.

Усе ўдзельнікі пільхрымы хрупамі і хрупамі рэспандуюць па калварыі сасонніку, каб адпачыць і пасіліцца. Але тут не да адпачынку. Паўнае фатаграфія: спіраша супольнае, а па-жэ розных паасонных хрупамі. Рол фатаграфіі поўніць др. Ст. Грыньківіч, увіваўчыся з апаратам ад пачатку прачесі а-жэ да яе заканчэньня і рэзыходу.

Хрупамі пільхрымалі былі наступныя: Клушчанская (Сьвянцянскі пав.), Жодзішанская (Вілейскі пав.), Адамчукская і Табарыская (Вілейскі пав.), Мядзведзкая-Ляхавіцкая (Баранавіцкі пав.), Васіліска (Сьвільскі пав.), Ашмянская-Смаргоньская (Ашмянскі пав.), Ваўкавыская і Вілейская. Усяго разам ўдзельнікаў у прачесі было бо-ж 500 чалавек.

Міхась Машара.

Лёгкі хлеб.

Драма ў трох актах, з жыцця вясковай моладзі.

АКТ III.

Асобы:

Васіль Лаўручонак,
Пятрусь,
Верачка,
Гаспадар работніцкага клюбу,
Зоська, маладая дзяўчына — абслуга клюбу,
Дзядзька Мікола, тып „вечнага студэнта“, чалавек гадоў 48. Носіць доўгія валасы, досыць паважны.

Трэці акт адбываецца ў Вільні, два, тры гады пазьней пасьля I і II. У работніцкім клюбе „Прытулак працоўных“

Сцэна:

Сталоўка работніцкага клюбу, на сьценах партрэты беларускіх пісьменьнікаў.

Двае дэвярэй, — ухадныя і ў сярэдзіну пакояў

Зьява I-я.

Верачка і Зоська (параджуюць сталёўку, засьцілаюць на століках абрусы, ставяць букеты, сыціраюць пыл і г. д.)

Верачка — Дзе ты была ўчора вечарам, Зоська?

Зоська — Была на беларускім прадстаўленьні.

Верачка — І было цікава?

Зоська — Вельмі.

Верачка — Што гулялі?

Зоська — „Птушку шчасьця“, потым быў канцэрт і скокі. Ах, Верачка, як шкода, што ня было цябе! Як вясёла прайшоў вечар! Верачка — (з усмешкай) Мо' злавіла „Птушку шчасьця“?

Зоська — Не, апроч жартаў — было вельмі вясёла.

Верачка — А „Птушка шчасьця“ і гэтым разам уцякла? Як і заўсёды? Ох, гэта „Птушка шчасьця“! Яна так любіць волю! Як ня імкніся, а яе не злавіць! А калі і зловіш, то нарбіць толькі жалю, — бо ўцячэ!

Зоська — Ці ты так моцна пераканана, што гэтай птушкі нельга злавіць?

Верачка — Нельга, Зоська, нельга! Яна так любіць волю!

Зоська — А я ўсё-ж такі веру, што можна злавіць і злавіць! А злавіўшы, так моцна буду трымаць, каб не ўцякла.

Верачка — (з усмешкай) Жадаю паспеху! Але злавіўшы, ня трымай так моцна, каб ня згінула ў моцным усьціску! Яна надта кволая гэта птушка! Але я рада, што табе было вясёла.

Зоська — А дзе ты нудзілася?

Верачка — Вось, хадзіла на сабраньне жанчын, а потым была на адчыце ў Беларускае дзе.

Зоська — Дзіўлюся, як цябе, дапраўды, не занудзяць усе гэтыя сабраньні, канфэрэнцыі, адчыты і т. п. Для нас гэта за надта сухія і паважныя рэчы.

Верачка — А мяне нудзяць скокі.

Зоська — Скокі? Дзіўнае ты з гэтай

вечнай сваёй павагай. Такой маладой і прыгожай яна зусім не да твару. Трэба-ж жыць! Жыць поўным жыццём!

Верачка — А бяз скокаў яно ня поўнае?

Зоська — Але, але! для такіх маладых, як мы, усё гэта ёсьць жыццёрадасным зместам маладых дзён.

Верачка — І бясконца пагоня за „Птушкай шчасьця“, хоць птушка ўсё-ж уцячэ, і ўвесь гэты змест лопне, як мыльны пазыр! І яшчэ ў дадатак забрызгае гразьню, якую потым нельга адмыць... Зрэшта, ты права, і я калісь жыла гэтым усім.

Зоська — Ты ізноў з сваім пэсымізмам. Далібог, не разумею цябе! Гаворым, як-бы пражыўшы ўжо сваё жыццё.

Верачка — Мо' ты для таго і вясёла, што не разумееш гэтага ўсяго? А я?... а мо, ты і права, шмат аджыла.

Зоська — Ці да шчасьця так многа трэ?

Верачка — О, многа, Зоська!

Зоська — Памаему, ты, проста, ня там яго шукаеш. Гэтыя сабраньні, канфэрэнцыі, адчыты, паважныя кніжкі, усе гэтыя грамадзкія і культурныя рэчы мо' і патрэбны, але для нас маладых занадта сухія. Тут ня знойдзеш шчасьця! Таго нашага, бурлівага, маладога, — захопліваючага, парываючага і ап'яняючага!

Верачка — Я яго і ня шукаю.

Зоська — (Задзіўлена) Як? Ня шукаеш шчасьця?

Верачка — Так, Зоська.

Зоська — Дык чаго-ж ты шукаеш? Чым-жа і для чаго тады жыць?

Верачка — Бычыш, Зоська, гэта нудна табе, але калі хочаш ведаць, дык я шукаю

Padziei ŭ Butrymancach

Butrymancy — heta miastečka ŭ Lidzkim paw. Nasielnictwa ŭ bolšaiści litoŭskaje; jość žmienia i palakoŭ, pachodžańnia adnak jany, za małymi wyniatkami, tak-ža miascowaha. Miascowaje heta nasielnictwa, jak wiedama, polonizuje katalickaje polskaje duchawlenstwa. Nižej padajom apisańnie zdareńnia, jakoje duža jaskrawa maluje charaktar i wyniki „pastyrskaj” jaho pracy. Cikawa je heta zdareńnie ŭ Butrymancach lyto 12.V padčas wizytacyi arcyb. Jalbžykoŭskaha. Padajom apisańnie jaho pawodle „Viln. Rytojus” (Nr. 44). Spatykajem tam woś što:

— Arcybiskup, pryjechaŭšy, ŭwajšoŭ u kaścioł i staŭ prad aŭtarom. Probaršč Wajciachoŭski začaŭ zdaŭać sprawazdaču ab swajej pracy. Miž inšym, uspomniŭ, što ŭ parachwii jość blazboŭniki, jakija psujuć paradak i pieraskadžajuć ŭ jaho pracy. Ab litoŭcach susim nia ŭspomniŭ.

Pašla probaršča pramowiŭ arcybiskup śpiarša papolsku, a pašla palitoŭsku. Kali skazaŭ palitoŭsku Pachwalony Jezus, a litoŭcy adkazali, pačałosia ŭ kaściele zabureńnie. Toj „palak”, Jurka Piampie, jaki trymaŭ kryž, klinuŭ jaho na ziarnu. Inšyja-ž pačali wypichać z kaścioła parachwialnija arhanizacyi. Pačaŭsia plač dziaćlej, kryk, sumatocha, pačuŭsia nawat świsť. Matka i bačka probarščy pasieredzinie kaścioła zaklikali ludziej wychodzić i ciahnuć ich za rukawy. Probarščawa siastra z choru machała rukami i kryčala — wychodźcie!

Arcybiskup śpiarša ździuŭleny hla dzieŭ na narod. Pašla, jak-by straciŭšy ciarpliwaść, kryknuŭ: „Won, złyja duchi! Won z kaścioła! Wy niawarty tut być!” Mnohija wyjšli. U kaściele astalosia kala traciń ludziej. Arcybiskup prahawaryŭ: „Braty litoŭcy!” Choraša prywitaŭšy litoŭcaŭ palitoŭsku, arcybiskup zajaŭiŭ, što slańnia ŭžo nijakaha nabaženstwa nia budzie i što nakładaje na Butrymanski kaścioł žalobu.

Z kaścioła arcybiskup pajechaŭ u dwor Rekliski. Zawadyjaki pabiehl tak-ža tudy, kryčačy, kab u imia Chrystusa wiarnuŭsia ŭ Butrymancy. Zimi arcybiskup nie chacieŭ i hawaryć, tolki padčorknuŭ, kab nia pisali nija-kich prašeńniaŭ, bo ničoha nie pamoža. Arcybiskup jašče taho dnia wyjechaŭ u Wilnu.

U niadzielu 24.V u Butrymancach byla tolki čytanaja Imša. Niešpary adpajaŭ sam chor.

Pa hetym zdareńni spakajniešyja i dobraj woli ludzi chodziać, jak ziamlu pradaŭšy. Tolki probarščy bački, siastra i tak ich staroŭniki nia chočuć uspakoić, padburajuć inšych i paŭrajuć niabylicy, što arcybiskup pradaŭsia litoŭcam, što takoha im niatreba, što jany ŭkajuć sabie lep-

Kanhres abarony kultury i biełarusy

16 i 17.V sioleta ŭ Lwowie adbyŭsia kanhres abarony kultury. Cikawiejšyja dla nas wiestki ab im padajom tut pawodle Nr. 24-ha „Wiado- mości Literackich” Woś što, miž inšym tam dawiedwajemsia:

— Na kanhres sabralisia pišmieŭniki, mastaki, publicyści, kulturnyja dziejačy z usiej Polšy — palaki, ukraincy, žydy. Wilnu reprezentawaŭ Henryk Dembinski, jaki tak-ža wystupaŭ tam i ad imia pišmieŭnikaŭ biełaruskich, jakija jamu heta daručyli. Narady adbywallisia ŭ atmosferze ščy- raha bractwa i salidarnaści. Hałoŭnym punktam naradaŭ byla sprawa adnosinaŭ fašyzmu da kultury. Wyniki naradaŭ možna źwieści da hetkich punktaŭ: fašyzm brutalna łomić prawa čaławieka i jaho hodnaść; raz- dźmuchaŭ nacyjanalizmy i rychtuje wajnu; prašeduje wyzwolny rabotnicki ruch i ŭciśkaŭe ślabiejšyja narody. Dziela hetaha pišmieŭniki i kulturnyja dziejačy, biaz rožnicy nacyjanalnej, što iduć razam z wyzwolnym rabotnickim rucham, pawinny abjadnacca da baracby z warwarstwam fašyzmu.

U sprawie nacyjanalnej učasniki kanhresu wykazalisia za poŭnaŭje za- spakojenŭ kulturnych potrebaŭ usich narodaŭ, što żywuć u polskaj dziar- žawie. Damahalisia tam nacyjanalnej školy, biełaruskaha i ukrainkaha ŭni- wersytetu, a tak-ža roŭnaha prawa mowaŭ na ziemlach etnagrafična-mia- šanych. U hetych sprawach asabliwa silna wystupali Gałan (ukrajiniec) i, pachodziačy z biełaruskich ziemiaŭ, H. Dembinski, jaki padčorkawaŭ, što tolki darohaj razwoju rodnej kultury dochodziŭ da praŭdziŭaj mižnarod- naj jednaści.

Na zaklučeńnie musim padčork- nuć, što na henym kanhresie byli pierawažna staroŭniki „Narodnaha frontu”, ludzi ahaŭam tak zw. lewyja. A ci mahčymy padobnyja wystupleń- ni da kultury, miž inšym, i biełaru- skaha narodu, pišmieŭnikaŭ i kultur- nych dziejačoŭ prawych, tak zw. fa- šystaŭ?

K.

šaha i inš. A sapraŭdy najbołš tut winawat probaršč: jon praz uwieś čas paŭyraŭ da litoŭcaŭ nienawiść i woś ciapier dačakaŭsia pladoŭ swajej pra- cy.

Ad ślabie možam da ŭsiaho he- taha dačać, što wina tut niastolki ŭ henym probarščy Wajciachoŭskim, skolki ŭ tym polskim nacyjanalistyč- nym kirunku, jaki panuje ŭ wialikaj čaści polskaha duchawienstwa, što pracuje ślarod biełaruskaha i litoŭ- skaha narodu.

A. B.

Sojm litoŭski biez palakoŭ, a Sojm pol- ski biez biełarusau

T. Katelbach, ŭłasny karespan- dent „Gaz. Polskaj” u Koŭnie, 2.VI ŭ tej-ža hazecie piša ŭstupny artykuł „Sejm litewski bez Polaków”. Z he- taha artykułu dawiedwajemsia, što palaki ŭ Litwie nie kandydujuć u Sojm, u jaki niezadoŭha adbuducca wybary. Pryčyna hetaha ŭ tym, što litoŭcy pa- lakom zaprapanawali tolki adzin man- dat i to nia tam, dzie-b hetaha pala- ki chacieli.

„Wiestka ab hetaj — „wspania- łomyślniej” prapanowie — piša Katel- bach — nia wyklikala zdawoleńnia ślarod polskaha nasielnictwa. Naadwa- rot, pad pieršym uražańniem zapana- waŭ nastroj, kab susim ustrymacca ad wybaraŭ. bo takaja prapanowa stać u jaŭnaj supierečnaści z ličbaj palakoŭ”...

Mahčyma, što palakom u Litwie, dzie jany sami ślabie naličajuć aŭ 200 tys., adnaho mandatu mała. Ale kali-b u Polšy da biełarusau, jakich pawodle polskaj uradowaj statystyki naličwajecca 1.600.000, choć-by i ta- kaja praporcyja byla zachawana, dyk dla nas jašče bylo-b poŭbiady, bo my mieli-b 8 mandataŭ:

$$\frac{1.600.000}{200.000} = 8.$$

Wyjšla adnak tak, što biełarusy ŭ Pol- skim Sojmie nia majuć aniwodnaha mandatu.

Z.

Polonizacyja praz Kaścioł

Jak da biełarusau adnosicca wi- lenski arcyb. Jalbžykoŭski, usim do- bra wiedama. Akazwajecca, što jaho śladami ŭ hetaj sprawie idzie i bis- kup Pinski Bukraba, jaki da taho dziŭna adnosicca da biełarusau, što nie dapuskaje ŭ katal. duch. seminary- ju nawat „Chr. Dumki”, a maładych ksiandzoŭ, jakija biełaruskaha narodu nia čurajućca, naznačaje na polskija parachwili. Tak napr. niadaŭna mała- doha ksiandza biełaruska Barysewiča naznačyŭ u polskuju parachwiju ŭ Ciechanowiec.

Padziaka.

Hetym wyrażaju padziaku hr. J. Najdziuku za achwierawanyja knižki dla biblijateki hurtka BIHIK u Raśle, wialejskaha paw.

J. Šušcicki

sakratar hurtka BIHIK u Raśle.

Sacyjalistyčna-rady- kalny ŭrad u Francyi

Pašla parlamancich wybaraŭ, u jakich pieramahli partyi, abjednanyja ŭ h. zw. „narodnym antyfašystaŭskim fronde”, utwaryŭsia nowy ŭrad, re- prezentant hetaha „narodnaha frontu.” Nowy ŭrad utwaryŭsia na čale z sa- cyjalistym II internacyjanalu L. Blu- mam. U hety nowy ŭrad uwacho- dziać — socyjalisty, radykały i res- publikacy; kamunisty ŭwajści ŭ urad admowilisia.

Cikawa, što prad abniaćciem ŭla- dy hetaha nowaha sacyjalistyčna-ra- dykalnaha ŭradu ŭ Francyi padniała- sia wialikaja zabastoŭka — zastrejkaŭa- la kala 50 tysiać rabotnikaŭ. Ciapier, adnak, hetaja zabastoŭka ŭžo likwidu- jecca. Strajkujučyja rabotniki dama- halisia lepšych dla ślabie warunkaŭ pracy.

Zwarot naprawa ŭ S.S.R.R.

Projekt nowaj kanstytucyi.

Hazety padajuć: U Sawietach ma- je być žmieniena kanstytucyja. Pa- wodle projektu nowaj kanstytucyi ma- je być utworany dwapalaty parla- mant; pieršaja palata budzie składa- ca z 600 asob, a druhaja z 200 asob. U praciahu hodu buduć adbywacca dźwie parlamanciki sesii, pa 60 dzion kožnaja. Pabolšycca lik sacyjalistyč- nych respublikaŭ da 11; ciapier jość 7. Prezydent SSRR budzie wybirany ahaŭnym hałasawańniem na 5 hadoŭ; parlament budzie wybiracca tak-ža na 5 hodni termin. Prawa hołas u buduć mieć usie hramadzanie — mužčyny i žančyny, jakija zaniaty choć jakoj pracaj, nie wyklučajučy duchawien- stwa, b. carskich uradoŭcaŭ i inšych „lišencaŭ”.

Budzie tak-ža žmienieny i karal- ny kodeks. U projekcie nowaj kansty- tucyi nidzie nie haworycca ab „dykta- tury praletariatu,” a tolki ab „sawiec- kaj demokracyi.”

Amnastyja palityčnym wiaźniam.

Hazety pišuć: pašla ŭwiadzeńnia nowaj kanstytucyi ŭ SSRR budzie ab- wieszczana amnastyja, jakaja abyjmie wahromny lik palityčnych wiaźniaŭ. Kryminalnych prastupnikaŭ hetaja am- nestyja abminaje.

Ab uradoŭcach i wučniach „buržu- aznaha pachodžańnia.”

Sawiecki ŭrad wydaŭ raspara- džeńnie, jakoje rehuluje praŭnaŭje pa- lažeńnie dziaržaŭnych uradoŭcaŭ. Ciapier niemožna zwalniac z służby ŭra- daŭca dziela taho, što jon „buržuaz- naha pachodžeńnia.” Taksama niemož- na ŭžo pazbaŭlać moładzi „niepralet- tarskaha pachodžeńnia” dostupu da školaŭ.

спакую і сэнсу, якім можна было-б вытлумачыць усе недарэчнасьці нашага жыцця... ну і гэтай мэты, для якой варта было-б жыць.

Зоська — Ну і знайшла?

Верачка — Не... але прынамсь шукаю... і думаю што яна ёсьць.

Зоська — І ня знойдзеш!

Верачка — На! каб і не знайшла, то ўсё-ж буду права перад сабой, што шукала.

Зоська — Кінь Вера гэтую філэзофію! Далібог надта нудна слухаць ад цябе гэта. Ад цябе расьцьвечанай жыццёвай радасьцю! Ад цябе, перажываючай нашу залатую вясну! Ад цябе такой маладой і прыгожай!

Верачка — Павер, дарагая, мая моладасьць і краса перажылі ўжо свой расьцьвет і вясну.

Зоська — Як табе ня сорамі! Каб мне твая краса, ды адкінуўшы твая гэту сумуючую тугу...

Зьява 2-я.

Тыя-ж і гаспадар клюбу

Гаспадар — (уходзячы) Ці лістанош прыходзіў ужо?

Верачка — Але... пошта занесена да канцэлярыі!

Гаспадар — (да Зоські) Зьбегай, калі ласка, Зоська, і занясі газэты і часапісы да чытальні!

Зоська — (выходзячы).

Зьява 3-я.

Тыя-ж бяз Зоські.

Гаспадар — Што новага?

Верачка — Нічагусенькі... Усё ўпараду.

Гаспадар — Як вам падабаўся ўча-

рашні адчыт у Беларускаведзе, бо бачыў, вы былі?

Верачка — Ня вельмі... Мне здаецца прэлегэнт нянапта добра знае вёску для таго, каб з такой сьмеласьцю выдаваць свой прысуд над агульнай псыхолёгіяй сялян.

Гаспадар — Так... вы ў гэтым, здаецца, ня мыляецеся. На жаль, мы яшчэ маем такіх сахласткаў, якія панад усім ставяць свой навучны аўтарытэт і што горшае, дык, здаецца, самі шчыра вераць у яго неабмысьлясьць.

Але, чаму-ж вы не паднялі гэтага пытаньня ў дыскусію?

Верачка — Ну куды мне! Кіньце жарты? Лезьці ў спрэчку з адукаванымі людзьмі.

Гаспадар — Вы ніяк яшчэ ня можаце вызваліцца ад пакланеньня гэтаму ідалу. А павярце, надта часта гэты сучасны балван мае, апроч глінных ног, яшчэ абсалютную пустку ў галаве.

Верачка — Даруйце! я не магу з гэтым згадзіцца. Сыстэматычная адукацыя шмат значыць.

Гаспадар — Вас цяжка пераканаць. Але дазвольце заўважыць, што вы зашмат працуеце над сваёй самаадукацыяй. Я-б вам раіў крыху спачыць. Гэта надта вычэрпвае сілы.

Верачка — Нічога... Трэба-ж хоць крыху дагнаць наш час і пазнаць сябе, бо мая і сыядомасьць не такая ўжо старая.

Гаспадар — Пры жаданьні ўсё асягне і без гвалтоўнай ломкі. Але мы загаварыліся... з вамі так прыемна заўсёды пагаварыць, што можна забыцца аб абавязку. А хто сяньня мае джур на сталойцы?

Верачка — Я і Зоська.

Зьява 4-я.

Тыя-ж і дзядзька Мікола.

Д. Мікола — Дзень добры!

Гаспадар — Дзень добры! Як гадуецца, дзядзька Мікола?

Д. Мікола — Нішто! дзякую! А наша Вера Лявонаўна ўсё хароша. І дасьць-жа Бог чалавеку такую красу! аж душа цешыцца глядзячы!

Верачка — (з усмешкай) Не закахайцеся, дзядзька Мікола!

Д. Мікола — Даўно вас кахаю! Усей душой кахаю! Інакш ці-ж прыходзіў-бы што-дня хлябаць вашу чакавіцу?

Гаспадар — (сьмяючыся) Калі ласка, не абражайце гонару нашае ўстановы.

Верачка — І я вас дзядзька кахаю.

Гаспадар — Дык зачым рэч? А я пабагаслаўлю.

Д. Мікола — Не, мы ўжо лепш бяз вашага багаславеньня, як дагэтуль. Але салаўя песні ня кормяць, прынясьце мне, калі ласка, маю заўсёдную „порцыю” і вашу паважаную сачыўку.

Верачка — Зараз, зараз, дзядзька Мікола. Сяньня я вас буду карміць! Затое, як смачна! Пальчыкі абліжае (хіруецца да дзядзькі).

Д. Мікола — Калі вашы, дык з прыемнасьцю! Гэтой на! перад абедам. (Верачка выходзіць).

Гаспадар — (ад буфэту прыносіць д. Міколу „службовік.” Д. Мікола садзіцца калі століку). Пацеха, не дзядзьчына!

Д. Мікола — Слаўная, слаўная, толку няма!

Z nutranoha žyćcia ũ Polšcy.

Nadzwyczajna sesija Sojmu i Senatu.

Na padstawie rasparadžeńnia prezydenta republiki 4 h. m. pačalasła nadzwyczajna sesija Sojmu i Senatu.

Na pieršym pasiedžeńni Sojmu premjer uradu hien. Sławoj-Składkoŭski skazaŭ palityčnuju pramowu, u jakoj, miž inšym, adznačyŭ, što metaj sučasnaŭ uradu jość naprawa haspadarčaha pałažeńnia i što hetu urad nia pojdzie ani nalewa, ani naprawa. Premjer Sławoj-Składkoŭski zajawia, što daŭ zahad paŭstrymańnia masowych konfiskataŭ hazet i masowych aryštaŭ. Pry hetym premjer wykaža swajo prakanańnie, što — „dzie jość choć krychu pracy i dzie nima hoładu. tam nima kamunizmu.“ Dzieła hetaha, kazaŭ premjer, nielha zma-hacca z kamunizmam adnymi palicyjnymi sposabami, a treba dać hołodnym chleb.

Ab nutranaj palitycy premjer skazaŭ ahułam, što sučasny urad budzie kirawacca racyjaj Polšcy; ab patrebach h. zw. nacyjanalnych mienšasćiaŭ u Polšcy premjer nie skazaŭ ani słowa.

10-ciłhodzie prezydentstwa praf. I. Maścickaha.

Sioleta 4 h. m. wa ũsiej Polšcy abchodzili 10-tyja ũhodki prezydentstwa praf. I. Maścickaha.

Pruf. Maścicki byŭ wybrany na prezydentcki pasad Polšcy ũ 1926 ho-dzie, pašla h. zw. majowaha pierawo-rotu i ad toho času da siańniašnia-ha dnia trymaje ũrad Prezydenta pol-skaj republiki.

Z pryčyny hetaha jubileju wa ũsiej dziaŭstwie adbylisia adpawiednyja ũračystasći pry ũčasći pradstaŭnikoŭ ũłady, wojska i arhanizacyjaŭ.

Demonstracyi sialan.

U časie swiatkoŭ Siomuchi, u Polšcy ũwažaŭna swiatam sialan, adbylisia ũ Haliččynie i ũ Kongresoŭ-cy wialikijsia sialanskijsia demonstracyi. Hazety padajuć, što ahułam demon-strawała bołš milijona sialan.

Demonstracyi hetaja majuć cha-rakter palityčny. Sialanie damahajuc-a swajho prawa.

Бацькі Беларусы! Вучыце сваіх дзетак беларускае граматы! Дамайцеся роднае беларускае школы!

Stalar K. Narwojš

(Wilnia, wul. Wielkamierskaja 103-5) tanna i salidna wykonywaŭe ũstalakija stalarskija zakazy ũ siabie i moža wy-jechać na stalarskija raboty na pra-wincyju

Roznyja wiestki

Biełaruskaja Akademija Nawuk — Akademija Nawuk BSSR. Balša-wiki Biełaruskuju Akademiju Nawuk u Miensku pierajmienawali na Aka-demiju Nawuk Biełaruskaj Socyjali-styčnej Sawieckaj Respubliki.

Z UKRAINSKAHA ŽYĆCIA.

Stan ukrainskaha nacyjanalnaha školnictwa ũ hranicach polskaj dzia-ŭawy, pawodle infarmacyi „Ridnoj Škoły“, pradstaŭlajecca hetak: 457 na-rodnych dziaŭstajnych škołaŭ z ukrain-skaj mowaj nawučańnia, 5 ukrainskich himnazijaŭ i adna starodnlaja facho-waja škola; wyšejšaj škoły nima ani-wodnaj.

Heta ũsio na 7 milionaŭ ukrain-skaha nasielnictwa ũ Polšcy.

Z HAZET.

Anhielskaja presa ab biełaru-sach. Anhielskija hazety „Manchester Gardijan“ z 24.IV i „Nju Stejtsmen End Nejšen“ z 2.V siol. žmłaścili ar-tykuły polk. S. L. Maljona ab pała-žeńni biełaruskaŭ pad Polščaj, asabliwa ab palitycy kaścielnaj i carkoŭnaj u našym krał.

Ab polskaj palitycy. Na žezdzie lehijanistaŭ hien. Rydz-Smihły skazaŭ pramowu, jakuju hezety tumačač he-tak: hetaja pramowa robić pačatak no-waj palityki ũ Polšcy; miž inšym ma-je być žmieniena wybaraja ardyna-cyja tak, kab Sojm i Senat byli sa-praŭdnymi pradstaŭnikami hrama-dziaństwa.

Z POLŠCY

Sudy. Ciapier adbywajucca ũ Pol-šcy aŭ niekalki palityčnych pracesaŭ— za antysemitkija i inšyja nacyjanali-styčnyja zabureńni; u Katowicach ad-bywajucca proces niamieckich nac-socyjalistaŭ, jakija planawali ũ 1937 h. padnieć na Šlonsku paŭstańnie.

Žyd zabiŭ wachmistra. U Mien-sku Mazowieckim Juda Chaskielewič zabiŭ wachmistra kawaleryjskaha pał-ku Jana Bujaka. Narod pašla hetaha uzburyšsia tam prociŭ żydoŭ, ale ũla-dy ũtrymali paradak.

„Polski Front“. Pad hetkim na-zowam arhanizujucca ũ Polšcy nowaja sanacyjnaja palityčnaja partyja.

Z ZAHRANICY

Statystyka Lihi Narodaŭ. Pa-wodle statystyki Lihi Narodaŭ na ziam-li jość ludziej — 2.013.000.000.

Ziemlarobstwam zajmajucca — 1.301.000.000. Rešta pracuje ũ pro-mysle, handlu i inšych resortach.

Пісьмы з вёскі

Беларуская сьведамасьць разра-стаецца.

Вя л е й к а. Ад таго часу, калі некаторыя польскія палітыкі па-сьмейваючыся з беларусаŭ каза-лі, што ўсіх сьведамых белару-саŭ можна пасадзіць на адну ка-напу, прайшло ня шмат гадоў. Ця-пер гэты панскі жарт замяніўся на панскі непакой.

Нядаўна так-жа і маскоўскія гаспада цвёрдзілі, што беларускае „нарэчча“ ня мае ніякіх відаŭ на разьвіцьцё. Тымчасам ужо бела-рускае „нарэчча“ — беларускі язык стаўся здатным да выражэньня найглыбейшых думак у працах на-вуковых і перажываньняў нашых паэтаŭ, вершы каторых часта пе-раліваюцца і зіхацяць брыльянтамі.

Цвёрджаньне тых, што быц-цам беларускі рух ня мае падстаŭ дзеля свайго разьвіцьця, бо быц-цам беларусы па сваей натуре апатычныя і ня маюць ніякіх ім-кеньняў — аказаліся непраўдзвы-мі і сулярэчнымі з сапраўднасьцяй.

Сяньня можна ўжо цвёрдзіць, што ахвяры жыцьця сыноў гарот-нае Маці за лепшую долю народу не загинулі марна і ня гинучь пас-вяты сучасных дзеячоŭ у народзе — народ ужо ўсё належна ацэняе і ўсім сваім родным даражыць.

Бяда, быццам страшная змора павісла над нашымі сёламі ў апош-нія геды. Здавалася, што яна, абяз-кравіўшы цела, забярэць і душу. Аднак беларускія сяляне заўзяты і, пакульшто, пераможна боруцца з бядой матар’альнай і ў гэтай ба-рацьбе крапчэюць духова.

Словам, наш народ у сваей сьведамасьці нацыянальнай і со-цыяльнай усьцяж крапчэе, усьцяж расьце.

А. П.

Больш сьвятла на вёску.

Х а р к і, Пастаўскага пав. Наш гурток Беларускага Інстытуту Гас-падаркі і Культуры 10 траўня сё-лета ладзіў у вёсцы Кейзіках бе-ларускае прадстаўленьне. Прадста-лялі: „Суд“ Галубка і жарт „Зьбян-тэжаны Саўка“ Родзевіча. На сцэ-не прадстаўлялі: Я. Красоўскі, Вол-га Лапачанішка, Зіна Казаровічан-ка, Ул. Аліхвер, М. Кейзік, Ю. Ло-пачонак, М. Казаровец, З. Каза-ровец, В. Казаровец і П. Кейзік. Артысты-аматары выканалі све-ролі дасканала. Прадстаўленьне адбывалася ў вялікай пуні. Народу было поўня пуня. Усе з прадстаў-леньня былі здаволены. Пасьля прадстаўленьня дэкламавалі бела-рускія вершы. На заканчэньне бы-лі танцы; моладзь гуляла аж дадня.

Гэта культурная часць вечару дразніла многіх-дзікуноŭ. Прая-

вілі сваю дзікасьць адсталыя хлап-чукі — уварваліся на вечарыну бяз-білетаŭ і пачалі буяніць. Дзікуны напалі на З. Казаровеца і парэза-лі яго нажамі. Казаровец быў ня-прытомны ад зьбіцьця і ў гэтым стане адвезены ў шпіталь у Глыбо-кае.

Моладзь, апамятайся, прасьвя-чайся, а то зусім зьдзічэеш у цемры.

Беларуская інтэлігенцыя, зьвяр-ні больш увагі на вясковую мо-ладзь. Для беларускай вясковай моладзі патрэбна моладзьяная ар-ганізацыя, патрэбна адпаведная га-зэта, патрэбна беларуская кніжка.

Беларуская інтэлігенцыя, дай беларускай вясковай моладзі духо-вую, страву, без якой яна дзічэе.

Дайце сьвятла на вёску!

М-іч.

Harełka — worah čalawieka.

В а р а н ц ы, Выежскага пав. У нас-зарhanizawałasia dabrawolnaja paŭar-naja straŭa. Heta dobra! Ale błaŭa, što našaja moładz pjeć harełku, a na-piūšysia bujanіć i adny druhim razbi-wajuć hałowu.

U nas jość dobry, stary, trady-cyjny i narodny zwyczaj na Wialik-dzień chadzić z „łalymkaj.“ Chodzić z „łalymkaj“ plerawaŭna moładz. Sto-leta tak-ža našaja moładz chadzila z „łalymkaj“, a starejšyja — haspedary i haspadyni haścinnia tradycyjna pry-mali „łaloŭnikaŭ“ i čto čym moh tradycyjných haściej naharadzaŭ. Da-wall syry, dawali jajki, dawali i hro-šy. Našyja chłopcy, zabraušy hrošaj „łalymkaj“, z hetaj dobrej narodnaj tradycyi zrabili zwyczajne dzikawata-je bujanstwe; nakuplali harełki, papi-lisia i pačali bujanіć.

Праўда, з плянных wusnaŭ мола-дзі wrywalisia słowy ahułnaj biady i sialanskaj kryuđy, ale-ž heta wykaz-wali nie adkaznyja za słowy pjanija chłopcy.

Darahaja moładz, kiń pić harełku i čwiarozym rozumam žwiarni ŭwahu na ahułnuju biadu, žwiarni ŭwahu na patrebu samaadukacyi, žwiarni ŭwahu na sialenskaje žyćcio i adważnej hlaŭ u perspektywu swajej budučyni. Kab jaśniejšaje Wašaje bylo žyćcio i była lahčejšaj dla Was dola, bieryciesia za samaadukacyju — čyťajcie knižki i ha-zety, cikaŭciesia žyćciom narodnym i hramadzkim. Pry hetym nikoli nia možna zabywacca, što wy moładz bielełaruskaja i što budučynia Bielełus-keha narodu apynicca ũ Wašych rukach!

Dyk kidaŭ, darahaja Moładz, pić harełku, bo jana začiamniaje rozum i nie daje ŭbačyć sapraŭdnaha žyćcia!

Jurka.

Дзяржава моладзь, кінь піць гарэлку і чварозым розумам жвірни ўвагу на агульную бяду, жвірни ўвагу на патрэбу самаадукацыі, жвірни ўвагу на сьляскі жывьце і адважней галаў у перспектыву сваёй будучыні. Каб жаўнейшае Ваўае было жывьце і была лаўчэйша дла Ваўа дала, біерьцесьа за самаадукацыю — чытаць кніжкі і ха-зеты, цікаўцесьа жывьціом народным і храмадзкім. Пры hetым ніколі нia можа збывацца, што вы моладз бielełaruskaja і што будучыня Bielełus-keha narodu apynicca ũ Ваўах руках!

Дык кідай, дарэжа моладзь, піць гарэлку, бо jana зачямняе разум і не дае ўбачыць сапраўднага жывьця! Jurka.

Гаспадар — Дзе вы яе выкапалі та-кую?... адно, — запаважная яна, як на свой век. Часта задумываецца і сумуе аб чымсь.

Д. Мікола — Мусіць мае на гэта пры-чыны. Прыгожым людзям не заўсёды прыгожа сьцеліцца жыцьцёвая дарога.

Верачка — (прыносячы абед) Сяньня ваша любімая патрава, д. Мікола, — памідораўка.

Д. Мікола — Пастараліся, як для зем-ляка! (Верачка аноў выходзіць) Ды куды-ж вы так варушыцеся!

Верачка — (выходзячы) Трэба, трэба! выбачце!

Гаспадар — Дык вы землякі?

Д. Мікола — Гэтак якраз, як з табой!

Гаспадар — Вось як! А чаму-ж завече адзін другога так?

Д. Мікола — Мы сябе розна велічаем.

Гаспадар — Але запраўды, дзе-ж вы спаткаліся?

Д. Мікола — (бяручыся за яду) Дзе спаткаліся? А вась слухай — больш як год та-му назад, памятаеш тую зіму з страшнымі ма-разамі

Гаспадар — Як-жа... Добра далася ў знакі.

Д. Мікола — Дык слухай, — жыву я та-ды на Зарэччы, аднаго разу прыбгае да мя-не гаспадыня... і такая ўстрывожаная! — Ха-дзее, — кажа — дзядзька Мікола, памажыце пакой адчыніць. Тут адной маеі лэктаркі. Ад самага раньня нікуды ня выходзіла і пакой замкнёны. — Кінуўся я туды, адарвалі дзьверы, а яна ляжыць апрануўшыся, як ня жывая. У па-

кой так сьцюдзена, аж вада замёрзла. Мы і ту-ды, і сюды... і так і гэтак... Краталі, краталі яе, бачу я, яшчэ жыве. Думаў я, што яна атруці-лася, кінуўся па пагатоўе ратунковае і зараз да шпіталя яе.

Гаспадар — Яе?

Д. Мікола — Але, яе... Пабег і я да шпіталі; даведацца жадалася штось аб ёй, ці ёсьць надзея якая ўратаваць, бо разумеш, гі-не чалавек, адзін спакінуты ўсімі, а тут пад адным дахам... Шкада... хочыцца дапамагчы.

Гаспадар — Ну і ўратавалі?

Д. Мікола — Ды, што і ратаваць было? Яна і нядумала труціцца. Так, пасля якойсь хваробы недамаганьня і заслабла з голаду.

Гаспадар — Вось як? — бедна!.. А ча-му-ж гэта ўсё так склалася? Што яна сірата якая? Нікога ня мае?

Д. Мікола — Ад яе я нічога не даве-даўся. Ды нека і пытацца ня прыгожа было.

Зрэшта ведаеш, якая яна замкнутая. Але пры-чапіўся да гаспадыні, дык тая расказывала, што яна быццам з вёскі. Дачка якогась нафта-заможнага селяніна, але падлец якісь украў яе з дому, ды з грашамі яшчэ. А потым, абкраў-шы яе, кінуў тут, а сам зьнік, як камфора.

Гаспадар — Вось подлы! Ну а потым, як далей было? Пакуль вы ня прыстроілі яе сюды.

Д. Мікола — А вась кінуўся я туды-сюды па знаёмых. Сабраў крыху грошай, завёз ёй. Але вась было хлапоту, грошы нізашто прыняць не хацела. Чуць угаварыў праз гаспа-дыню. Потым працу першую знайшоў, тут

у адной пані. Цяжка ёй было, але якое пе-рацярпела.

Гаспадар — Добрая душа вы, дзядзь-ка Мікола.

Д. Мікола — Што, я? гэта абавязак кожнага. Ды зрэшта я і быў толькі перадатчы-кам помачы другіх. Спачатку вельмі дзічылася. Бачыш разьвілася вельмі нявера да людзей.

Гаспадар — Вядома! было з чаго.

Д. Мікола — Гаварыла спачатку вылуч-на паруску. Відаць, адукавалася ў рускай шко-ле, ну і мусіць паняцьце там ёй перавярнулі у галаве дагары нагамі. Найбольш было пра-цы, вярнуць яе да сваёй сьведомасьці і пака-заць нейкую надзею і мэту.

Гаспадар — Усюды і заўсёды ты за-стаешся верным сабе і сваёй ідэ.

Д. Мікола — Ну, а потым вась знай-шлося месца тут у вас і рэшта ты сам ведаеш (дае абед).

Гаспадар — Так, так... Цяпер зусім зра-зумела ўся яе замкнутасьць, павага і сумата, — гэта дзіцяне і скалечаная душа.

Д. Мікола — Ну за яе душу цяпер ня-ма чаго баяцца... Але мне час! Бывай здароў!

(бярэ шапку) і так забалтаўся.

Гаспадар — Бывай, браце, бывай! (Мі-кола выходзіць. Гаспадар адзін нейкі час сядзіць у адуменьні).

Праўду ты сказаў, Мікола! У прыгожых людзей не заўсёды прыгожая і лёгка жыцьцёвая дарога! (выходзіць да бібліятэкі).